

Mooses Kervinen loi lapiolla nimensä Suomen kartalle

Tonkopurolainen Mooses Kervinen loi lapiollaan itsensä historiaan ja Suomen kartalle 1920-luvulla. Mooses palkattiin 1926 valtion virkaan Tie- ja vesirakennushallitusten ylihallituksen virkaan polkutien tekoon Räisälän ja Hautajärven välille. Tientekoon Mooses oli osallistunut jo vuodesta 1921 lähtien sulan maan aikana hätäaputöissä Sallan ja Kemijärven kuntien palkkalistoilla.

Räisälä-Hautajärvi tietä rakennettiin vuosina 1926–27. Tosin tietyö aloitettiin jo 1921 hätäaputöinä Sallan ja Kemijärven kuntien aloitteesta. Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö myönsi kunnille 70.000 markan avustuksen tientekoon. Pitäjänmiehet valvoivat töitä ja tietä rakennettiin kuntien palkkaaman asiaa ymmärtävän työnjohtajan sallalaisen Herman Aholan johdolla.

Tiestä piti tulla vähintään rattailla ja reellä ajettava polkutie. Tien pituus oli 54 kilometriä ja työt aloitettiin pitäjänrajalta Varvikko-ojalta molempiin suuntiin. Tietä pakerrettiin käsipelissä lapioin, kangin ja kuokin. Maansiirtotyöt tehtiin hevoscärryillä.

Rahaa oli vähän ja ensi vuoden jälkeen työt olivat pahasti kesken. Tietöitähän voitiin tehdä käsipelissä ja hevosvoimin vain sulan maan aikaan. Syksyllä työ kävi ylivoimaiseksi maan jäätyessä kivikovaksi.

Vuosina 1922-24 Kuolajärven kunnalle ministeriö myönsi vielä 500.000 markkaa lisää avustusta työttömyyden takia hätäaputöihin. Työn tarkastuksen syksyllä 1924 tehnyt apulaisinsinööri Jalo Tuloisela totesi syyskuussa lausunnossaan töiden olevan pahasti kesken koko tielinjalla ja työn jäljen hän totesi harrastelijamaiseksi. Myös työnjohdon heikkoutta tarkastaja moitti.

Vuoden 1925 kesäkuussa Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö määräsi tienrakennuksen Tie- ja vesirakennusten ylihallituksen hoitoon ja valtion kustannettavaksi. Ja taas saatiin töihin puoli miljoonaa markkaa valtion varoja.

MOOSEKSENKURU

Räisälä - Hautajärvi maantietä tehtiin vuosina 1926 - 1927. Sen yhteydessä piti kääntää yksi oja. Kerrotaan, että valtion virkamies, pätkämies Mooses Kervinen kaivoi ojan, tarkoituksenaan kääntää Keihäsojan vedet Tonkolampeen. Alue oli hiekkakangasta, ja niinpä ojan kaivuu karkasi käsistä. Vedet täyttivät lammen ja meinasivat viedä tienkin. Näin syntyi Mooseksenkuru. Nykyinen Viitostie kulkee vanhaa puroaomaa, Mooseksenkurua pitkin. Vieressä oleva Mooseksenkanava on noin 10 metriä syvä kuru, jonka pohjalla kulkee Keihäsoja.

MOOSEKSENKURU RAVINE

The road between Räisälä and Hautajärvi was built in 1926-1927 and its construction involved realigning a ditch. There is a story that Mooses Kervinen dug the ditch at Midsummer with the aim of channelling the water from Keihäsoja stream into Tonkolampi pond. Digging up the sandy heath got out of hand; water filled the pond and threatened to carry away the road.. and so Mooseksenkuru came into being. Highway 5 runs along the old bed of the stream. Keihäsoja runs alongside the road and is about 10 metres deep.

Kuva: Mooseksenkurun synty

Syksyllä 1925 pääsi valtion virkaan myös Mooses Kervinen Tonkopurolta, pätämieheksi tietyömaalle. Mooseksen tehtäväksi tuli kääntää Keihäsojan vedet Tonkolampeen. Jo tuolloin olivat pätkätyöt muodissa, sillä talvisaikaan ei käsipelissä tietä voinut roudan takia rakentaa. Lapiro eikä kankikaan pystynyt jäiseen maahan.

Mooses Kervinen ahkeroi syksyn 1925 ja seuraavan kesän ojahommissa. Vuoden 1927 kevättulva vei Mooseksen ojat ja katkaisi tienkin. Hiekkaisella mellamaalla ohut hieta lähti tulvavesien matkaan ja lähes täytti Tonkolammenkin.

Silloisen tien paikalla on Moosekselle nimetty kuru kartoilla. Vesi syövytti paikoin 10 metriäkin syvän kurun, jonka pohjalla lirisee Keihäsoja Tonkolampeen ja Tonkopuroon. Nykyinen 5-tie kulkee vanhan Keihäsojan uomaa noudatellen. Mooseksen lapionjäjet näkyvät tien pohjoispuolella syvänä kuruna ja Mooses Kervinen on saanut nimensä Suomen karttaan Mooseksenkuruun.

Tonkopuron ja Morottajan välillä on myös tienviitta, joka osoittaa Mooseksenkurun paikat. Valtatien varteen rakennetulla levikkeellä on myös kertomus, miten Mooses Kervinen sai nimensä kartalle.

Tosin monellakaan valtatiellä Mooseksenkuruun ajavalla ei ole aikaa pysähtyä lukemaan tuosta Mooses Kervisen ”urotyöstä”. Kannattaisi pysähtyä hetkeksi ihmettelemään.

Jorma Särkelä

Kuva: Eino Yliräisänen ja Mooseksenkuru

Lähteet: Paavo Hautala toim: Suomuvuoman suomalaiset, Räisälän-Tonkopuron kylähistoria
Sauli Jumiskon haastattelu 2017
Eino Yliräisänen haastattelu 2017